



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De furto, per quod infertur nocumentum proximo in rebus. Qu[a]estio 66.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

quidem peccatum, & iniuria ex parte ipsius mulieris. Grauius enim esset si adulter violenter carnem opprimeret. Non tamen propter hoc tollitur iniuria ex parte viri: quia vxor non habet potestatem sui corporis, sed vir, vt dicitur 1. ad Corinth. 7. Et eadem ratio est de similibus. De adulterio tamen, quia non solum iustitiæ, sed etiam castitati opponitur, erit locus infra agendi *, in tractatu de Temperantia.

9. 154.
ar. 8.

QVÆST. LXVI.

De peccatis iustitiæ oppositis: & primò de furto, in nouem articulos diuisa.

DEinde considerandum est de peccatis iustitiæ oppositis, per quæ inferitur nocumentum proximo in rebus, scilicet de furto & rapina.

- ¶ Et circa hoc quærentur nouem.
- ¶ Primo, verum naturalis sit homini possessio exteriorum rerum?
- ¶ Secundo, vtrum licitum sit, quòd aliquis rem aliquam possideat quasi propriam?
- ¶ Tertio, vtrum furtum sit occulta acceptio rei alienæ?
- ¶ Quarto, vtrum rapina sit peccatum specie differens à furto?
- ¶ Quinto, verum omne furtum sit peccatum?
- ¶ Sexto, vtrum furtum sit peccatum mortale?
- ¶ Septimo, vtrum liceat furari in necessitate?
- ¶ Octauo, vtrum omnis rapina sit peccatum mortale?
- ¶ Nono, vtrum rapina sit grauius peccatum, quam furtum?

ARTIC. I.

Vtrum naturalis sit homini possessio exteriorum rerum?

§ 68
Inf. cont.
c. 22. fin.
¶ 127.
fin.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd non sit naturalis homini possessio exteriorum rerum. Nullus enim debet sibi attribuere quod Dei est. Sed dominium omnium creaturarum est proprium.

primum Dei, secundum illud Psal. 23. Domini est terra, &c. Ergo non est naturalis homini possessio rerum exteriorum.

¶ 2 Præterea, Basiliius * exponens verbum diuitis dicentis Luc. 12. Congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea: dicit, Dic mihi quæ tua? unde ea sumens in vitam tulisti? Sed illa quæ homo possidet naturaliter, potest aliquis conuenienter dicere esse sua. Ergo homo non possidet naturaliter exteriora bona.

In serm. ad diuites auaros a meo illi.

¶ 3 Præterea, Sicut Ambr. dicit in lib. de Trin.* Dominus nomen est potestatis. Sed homo non habet potestatem super res exteriores. Nihil enim potest circa earum naturam immutare. Ergo possessio exteriorum rerum non est homini naturalis.

Lib. 1. de fide, c. 1. circa meo diu, to. 2.

SED contra est, quod dicitur in Psalm. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, scilicet hominis.

RESPONDEO dicendum, quod res exterior potest dupliciter considerari. Vno modo quantum ad eius naturam, quæ non subiacet humana potestati, sed solum diuinæ, cui omnia ad nutum obediunt. Alio modo quantum ad usum ipsius rei: & sic habet homo naturale dominium exteriorum rerum: quia per rationem & voluntatem potest uti rebus exterioribus ad suam utilitatem, quasi propter se factis. Semper enim imperfectiora sunt propter perfectiora, ut supra habitum est*. Et ex hac ratione Philosophus probat in 1. Polit. † quod possessio rerum exteriorum est homini naturalis. Hoc autem naturale dominium super cæteras creaturas, quod competit homini secundum rationem, in qua imago Dei consistit, manifestatur in ipsa hominis creatione, Genes. 1. vbi dicitur, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & prætit piscibus maris, &c.

** q. 64. a. 1. † lib. 1. c. 5. 5. 10. 5.*

Ad primum ergo dicendum, quod Deus habet principale dominium omnium rerum. Et ipse secundum suam prouidentiam ordinauit quasdam res ad

corporalem hominis sustentationem. Et propter hoc, homo habet naturale rerum dominium, quantum ad potestatem utendi ipsis.

Ad secundum dicendum, quod diues ille reprehenditur ex hoc quod putabat exteriora bona esse, principaliter sua, quasi non accepisset ea ab alio, scilicet a Deo.

Ad tertium dicendum, quod illa ratio procedit de dominio exteriorum rerum, quantum ad naturas ipsarum. Quod quidem dominium soli Deo conuenit, ut dictum est*.

In corp.
art.

ARTIC. II.

Utrum liceat alicui rem aliquam, quasi propriam possidere?

369

3. cōtr. c.
127. fin.
Et opus.
20. li. 4.
c. 4.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod non liceat alicui rem aliquam quasi propriam possidere. Omne enim quod est contra ius naturale, est illicitum. Sed secundum ius naturale omnia sunt communia: cui quidem communitati contrariatur proprietas possessionum. Ergo illicitum est cuilibet homini appropriare sibi aliquam rem exteriorem.

* In ser.
ad diui-
tes au-
ros, post
med. il.
linc.

¶ 2 Præterea, Basilius dicit*, exponens prædictum verbum diuitis, sicut qui præueniens ad specacula, prohiberet aduenientes, appropriando sibi quod ad comunem usum ordinatur: similes sunt diuites qui comunia quæ præoccupauerunt, æstimant sua esse. Sed illicitum esset præcludere viam alijs ad potiendum communibus bonis. Ergo illicitum est appropriare sibi aliquam rem communem.

* In ser.
81. 10. 3.

¶ 3 Præterea, Ambrosius dicit*, & habetur in Decret. dist. 47 cap. Sicut hi, Proprium nemo dicat, quod est commune. Appellat autem commune, res exteriores, sicut patet ex his quæ præmittit. Ergo videtur illicitum esse, quod aliquis appropriet sibi aliquam rem exteriorem.

SED contra est, quod Augustinus dicit in l' b. de hæresibus*, Apostolici dicantur, qui se hoc nomine arrogan-

gantissime vocauerunt, eo quod in suam communio-
nem non acciperent vntes coniugibus, & res pro-
prias possidentes: quales habet catholica Ecclesia, &
monachos, & clericos plurimos. Sed ideo isti hereti-
ci sunt, quia se ab Ecclesia separantes, nullam spem
putant eos habere, qui vntur his rebus, quibus ipsi
carent. Est ergo erroneum dicere, quod non liceat
homini propria possidere.

RESPONDEO dicendum, quod circa rem exte-
riorem duo competit homini, quorum vnum est po-
testas procurandi & dispensandi: & quantum ad hoc
licitum est quod homo propria possideat. Et est etiam
necessarium ad humanam vitam, propter tria. Primò
quidem, quia magis sollicitus est vnusquisque ad pro-
curandum aliquid quod sibi soli competit, quam id
quod est commune omnium vel multorum: quia vnus-
quisque laborem fugiens, relinquit alteri id quod
pertinet ad comune, sicut accidit in multitudine mi-
nistrorum. Alio modo, quia ordinatius res humana
tractantur, si singulis imminet propria cura alicuius
rei procurandae. Effet autem confusio, si quilibet in-
distinctè quilibet procuraret. Tertio, quia per hoc
magis pacificus status hominum conseruatur, dum
vnusquisque re sua contentus est. Vnde videmus quod
inter eos qui communiter, & ex indiuiso aliquid
possident, frequentius iurgia oriuntur.

Aliud verò quod competit homini circa res exte-
riores, est vsus ipsarum. Et quantum ad hoc non
debet homo habere res exteriores vt proprias, sed vt
communes: vt scilicet de facili aliquis eas commu-
nicet in necessitate aliorum. Vnde Apost. dicit 1. ad
Timoth. vlt. Diuitibus huius seculi praecepe facile tri-
buere, communicare.

Ad primum ergo dicendum, quod cõmunitas re-
rum attribuitur iuri naturali: non quia ius natura-
le dicitur omnia esse possidenda communiter, & ni-
hil esse quasi proprium possidendum: sed quia secun-
dum ius naturale non est distinctio possessionum,

q 57 ar.
2. & 3. sed magis secundum humanum conditum, quod pertinet ad ius positivum, ut supra dictum est *. Unde proprietates possessionum non est contra ius naturale, sed iuri naturali superadditur per adinventionem rationis humanæ.

Ad secundum dicendum, quod si ille qui præueniens ad spectacula præpararet alijs viam, non illicitè ageret. Sed ex hoc illicitè agit, quod alios prohibet. Et similiter dives non illicitè agit si præoccupans possessionem rei, quæ à principio erat cõmunis, alijs etiam communicat. Peccat autem si alios ab usu illius rei indiscretè prohibeat. Unde Basilius ibidem dicit *. Cur tu abundas, ille verò mendicat, nisi ut tu bonæ dispensationis merita consequaris: ille verò patientiæ premijs coronetur?

Loco cit.
in arg.

Ad tertium dicendum, quod cum dicit Ambr. Nemo proprium dicat quod est cõmune, loquitur de proprietate quantum ad usum. Unde subdit *, Plusquam sufficeret sumptui, violenter obtentum est.

Ibid.

ARTIC. III.

370 *Utrum sit de ratione furti, occultè accipere rem alienam?*

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod non sit de ratione furti, occultè accipere rem alienam. Illud enim quod diminuit peccatum, non videtur ad rationem peccati pertinere. Sed in occulto peccare pertinet ad diminutionem peccati: sicut è contrario ad exaggerandum peccatum quorundam, dicitur Isai 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Ergo non est de ratione furti occulta acceptio rei alienæ.

Amb. in
ser. 81 nō
procul a
fn. to. 1.
Et habe-
tur d. 47
c. Sicut
ij, ante
med.

¶ 2. Præterea, Ambrosius dicit *, & habetur in Decret. dist. 47. Minus est criminis habenti tollere, quam cum possis & abundans sis, indigentibus denegare. Ergo sicut furtum consistit in acceptance rei alienæ, ita etiam in detentione ipsius.

¶ 3. Præterea, Homo potest furtim ab alio accipere etiam quod suum est, puta rem quam apud alium

alium deposuit, vel quæ est ab eo iniuste ablata. Non est ergo de ratione furti, quod fit occulta acceptio rei alienæ.

SED contra est, quod * Isid. dicit in lib. Etymologiarum, Fur à furuo dicitur est, id est, à fusco: nam noctis vitur tempore.

*li. 10. c. 6.
Incipit, Fa-
cundus di-
ctus est, à
me, illius.*

RESPONDEO dicendum, quod ad rationem furti tria concurrunt. Quorum primum conuenit sibi, secundum quod contrariatur iustitiæ, quæ unicuique tribuit quod suum est: & ex vno competit ei, quod usurpat alienum. Secundum verò pertinet ad rationem furti, prout distinguitur à peccatis, quæ sunt contra personam, sicut ab homicidio, & adulterio: & secundum hoc competit furto, quod fit circa rem possessam. Si quis enim accipiat id quod est alterius, non est quasi possessio, sed quasi pars: sicut si amputet membrum. Vel sicut persona coniuncta, ut si auferat filiam, vel uxorem, non habet propriè rationem furti. Tertia differentia est, quæ complet rationem furti: ut scilicet occultè usurpetur alienum. Et secundum hoc propria ratio furti est, ut fit occulta acceptio rei alienæ.

Ad primum ergo dicendum, quod occultatio quâdoque quidem est causa peccati, puta cum quis vitur occultatione ad peccandum, sicut accidit in fraude, & dolo. Et hoc modo non diminuit, sed constituit speciem peccati, & ita est in furto. Alio modo occultatio est simplex circumstantia peccati. Et sic diminuit peccatum: tum quia signum verecundiæ est: tum quia tollit scandalum.

Ad secundum dicendum, quod detinere id quod alteri debetur, eandem rationem nocenti habet cum acceptione iniusta. Et idè sub iniusta acceptione intelligitur etiam iniusta detentio.

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet id quod est simpliciter vnius, secundum quid esse alterius: sicut res deposita est simpliciter quidem deponentis, sed est eius, apud quem deponitur.

quan-

quantum ad custodiam. Et id quod est per rapinam ablatum, est rapiens, non simpliciter, sed quantum ad detentionem.

ARTIC. IV.

Vtrum furtum & rapina sint peccata differentia specie?

371

*Inf. ar. 9.
cor. & 9.
73. art. 1.
cor. Et ad
2. Et 2.
Cor. 12.
co. 13. fin.*

AD quantum sic proceditur. Videtur, quod furtum & rapina non sint peccata differentia specie. Furtum enim & rapina differunt secundum occultum, & manifestum. Furtum enim importat occultam acceptionem, rapina verò violentam, & manifestam. Sed in alijs generibus peccatorum, occultum & manifestum non diuersificant speciem. Ergo furtum & rapina non sunt peccata specie diuersa.

¶ 2 Præterea, Moralia recipiunt speciem à fine, ut supra * dictum est. Sed furtum, & rapina ordinantur ad eundem finem, scilicet ad habendum aliena. Ergo non differunt specie.

¶ 3 Præterea, Sicut rapitur aliquid ad possidendum, ita rapitur mulier ad delectandū. Vnde & Isidorus dicit in lib. Ethymolog. * quod raptor dicitur corruptor, & rapta dicitur corrupta. Sed raptus dicitur, siue mulier auferatur publicè, siue occultè. Ergo & res possessa rapi dicitur, siue occultè, siue publicè rapiatur. Ergo non differunt furtum, & rapina.

¶ SED contra est, quod Philosophus * in 5. Ethic. distinguit furtum à rapina, ponens furtum occultum, rapinam verò violentam.

RESPONDEO dicendum, quod furtum, & rapina sunt vitia iustitiæ opposita, in quantum aliquis alteri facit iniustum. Nullus autem patitur iniustum, volens, ut probatur in 5. * Ethic. Et ideo furtum & rapina ex hoc habent rationem peccati, quod acceptio est inuoluntaria ex parte eius, cui aliquid subtrahitur. Inuoluntarium autem dupliciter dicitur, scilicet per ignorantiam, & violentiam, ut habetur in 3. Ethic. * Et ideo aliam rationem peccati habet rapina, & aliam furtum; & propter hoc differunt specie.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod in alijs generibus peccatorum non attenditur ratio peccati ex aliquo inuoluntario, sicut attenditur in peccatis oppositis iustitiæ. Et ideo ubi occurrit diuersa ratio inuoluntarij, est diuersa species peccati.

Ad secundum dicendum, quod finis remotus rapinæ, & furti, idem est. Sed hoc non sufficit ad identitatem speciei: quia est diuersitas in finibus proximis. Raptor enim vult per propriam potestatem obtinere, fur verò per astutiam.

Ad tertium dicendum, quod raptus mulieris non potest esse occultus ex parte mulieris, quæ rapitur. Et ideo etiam si sit occultus ex parte aliorum, a quibus rapitur, adhuc remanet ratio rapinæ ex parte mulieris, cui violentia inferitur.

ARTIC. V.

Utrum furtum semper sit peccatum?

372

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod furtum non semper sit peccatum. Nullum enim peccatum cadit sub præcepto diuino. Dicitur enim Eccles. 15. Nemini mandauit impiè agere. Sed Deus inuenitur præcepisse furtum. Dicitur enim Exod. 12. Fecerunt filij Israel sicut præceperat Dominus Moyfi, & expoliauerunt Ægyptios. Ergo furtum non semper est peccatum.

*Inf. q. 118
ar. 4. con.
Et 2. q. 42
q. 2. ar. 4.
corp. Et
mal q. 10
ar. 2. cor.
Et q. 15.*

¶ 2 Præter. Ille qui inuenit rem non suam, si eam accipiat, videtur furtum committere: quia accipit rem alienam. Sed hoc videtur esse licitum secundum naturalem æquitatem, vt Iuristæ dicunt. Ergo videtur, quod furtum non semper sit peccatum.

*ar. 2. cor.
prin. i. c.
Iures. Et
c. si quis.
extra de
furtis.*

¶ 3 Præterea, Ille qui accipit rem suam, non videtur peccare: cum non agat contra iustitiam, cuius æqualitatem non tollit. Sed furtum committitur etiã, si aliquis rem suam occulte accipiat ab altero detentam, vel custoditam. Ergo videtur, quod furtum non semper sit peccatum.

SED contra est, quod dicitur Exo. 20. Non furtum facies.

RE-

RESPONDEO dicendum, quòd si aliquis consideret furti rationem, duas rationes peccati in eo inueniet. Primò quidem propter contrarietatem ad iustitiam, quæ reddit unicuique quod suum est: & sic furtum iustitiæ opponitur, in quantum furtum est acceptio rei alienæ. Secundò ratione doli, seu fraudis, quam fur committit, occultè, & quasi ex insidijs rem alienam vsurpando. Vnde manifestum est, quòd omne furtum est peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quòd accipere rem alienam vel occultè, vel manifestè, auctoritate iudicis hoc decernentis, non est furtum: quia iam sit sibi debitum per hoc quod sententialiter sibi est adiudicatum. Vnde multò minus furtum fuit, quòd filij Israel tulerunt spolia Ægyptiorum ex præcepto Domini hoc decernentis, pro afflictionibus, quibus Ægyptijs eos sine causa affixerant. Et idèd signanter dicitur Sap. 10. Iusti tulerunt spolia impiorum.

Ad secundum dicendum, quòd circa res inuentas est distinguendum. Quædam enim sunt quæ nunquam fuerunt in bonis alicuius, sicut lapilli, & gemmæ, quæ inueniuntur in littore maris: & talia occupanti conceduntur. Et eadem ratio est de thesauris antiquo tempore sub terra occultatis, quorum non exeat aliquis possessor, nisi, quòd secundum leges ciuiles tenetur inuentor dare medietatem domino agri, si in alieno agro inuenierit. Propter quod in parabola Euang. dicitur Matth. 13. de inuentore thesauri absconditi in agro, quòd emit agrum, quasi ut haberet ius possidendi totum thesaurum. Quædam verò res inuentæ fuerunt de propinquo in alicuius bonis. Et tunc si quis eas accipiat non animo retinendi, sed animo restituendi domino, qui eas pro derelictis non habet, non committit furtum. Et similiter si pro derelictis habeantur, & hoc credat inuentor, licet sibi eas retineat, non committit furtum: alias autem committitur peccatum furti. Vnde * August. dicit in quadam homilia, & habetur 14. q. 5. Si quid inue-

*Ser 19. de
verb. Ap.
a me t. 10
hatur
14 q. 5. c.
si quid.*

inuenisti, & non reddidisti, rapuisti.

Ad tertium dicendum, quod ille qui furtim accipit rem suam apud alium depositam, grauat depositarium: quia tenetur ad restituendum eam, vel ad ostendendum se esse innoxium. Vnde manifestum est, quod peccat, & tenetur ad releuandum grauamen depositarij. Qui uero furtim accipit rem suam apud alium iniuste decentam, peccat quidem, non quia grauet eum qui detinet (& ideo non tenetur ad restituendum aliquid vel ad recompensandum): sed peccat contra communem iustitiam, dum ipse sibi usurpat suæ rei iudicium, iuris ordine prætermisso. Et ideo tenetur Deo satisfacere, & dare operam, ut scandalum proximorum, si inde exortum fuerit, sedetur.

ARTIC. VI.

Utrum furtum sit peccatum mortale?

373

*Locis sup.
ar 5. in-
ductis. c.
qui cum
fure. de
furtis.*

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod furtum non sit peccatum mortale. Dicitur enim Pro- uerb. 6. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit. Sed omne peccatum mortale est grandis culpa. Ergo furtum non est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea, Peccato mortali mortis pena debetur. Sed pro furto non infligitur in lege pena mortis, sed solum pena damni, secundum illud Exo. 22. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, quinque boues pro vno boue restituet, & quatuor oues pro vna oue. Ergo furtum non est peccatum mortale.

¶ 3 Præterea, Furtum potest committi in paruis rebus, sicut & in magnis. Sed inconueniens videtur quod pro furto alicuius parue rei, puta vnius acus, vel vnius pennæ, aliquis puniatur morte æterna. Ergo furtum non est peccatum mortale.

SED contra est, quod nullus damnatur secundum diuinum iudicium, nisi pro peccato mortali. Condemnatur autem aliquis pro furto: secundum illud Zachar. 5. Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scri-

scriptum est, iudicabitur. Ergo furtum est peccatum mortale.

9. 24. n. 12.
 12. 9.
 72. n. 5. et
 87. n. 3.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra * habitum est, peccatum mortale est quod contrariatur charitati, secundum quod est spiritualis anima vita. Charitas autem consistit principaliter quidem in dilectione Dei, secundario verò in dilectione proximi, ad quam pertinet, ut proximo bonum velimus, & operemur. Per furtum autem homo infert nocumentum proximo in suis rebus: & si passim homines sibi inuicem furarentur, periret humana societas. Unde furtum tamquam contrarium charitati est peccatum mortale.

ar. seq.

Ad primum ergo dicendum, quod furtum dicitur non esse grandis culpæ duplici ratione. Primo quidem, propter necessitatem inducentem ad furandum, quæ diminuit, vel totaliter tollit culpam, ut infra * patebit. Unde subditur, Furatur enim, ut esurientem impleat animam. Alio modo dicitur furtum non esse grandis culpæ, per comparisonem ad reatum adulterij, quod punitur morte. Unde subditur de fure, quod deprehensus reddet septuplum: qui autem adulter est, perdet animam suam.

tra 50. d.
 m. 10. 9.

Ad secundum dicendum, quod pœnæ præsentis vitæ magis sunt medicinales, quàm retributiue. Retributio enim reseruatur diuino iudicio, quod est secundum veritatem in peccantes. Et ideo secundum iudicium præsentis vitæ, non pro quolibet peccato mortali infligitur pœna mortis, sed solum pro illis, quæ inferunt irreparabile nocumentum, vel etiam pro illis, quæ habent aliquam horribilem deformitatem. Et ideo pro furto quod irreparabile damnum non infert, non infligitur secundum præsens iudicium pœna mortis, nisi ut furtum aggrauatur per aliquam grauem circumstantiam: sicut patet de sacrilegio, quod est furtum rei sacræ; & de peculatu, quod est furtum rei communis: ut patet per * Augustinum super Ioannem, & de plagio, quod est furtum

rum hominis, pro quo quis morte punitur: vt patet Exodi 21.

Ad tertium dicendum, quòd illud quod modicum est, ratio apprehendit quasi nihil. Et ideo in his quæ minima sunt, homo non reputat sibi nocumentum inferri. Et ille qui accipit, potest præsumere hoc non esse contra voluntatem eius, cuius est res. Et pro tanto si quis furtiuè huiusmodi res minimas accipiat, potest excusari à peccato mortali. Si tamen habeat animum furandi, & inferendi nocumentum proximo, etiam in talibus minimis potest esse peccatum mortale, sicut & in solo cogitatu per consensum.

ARTIC. VII.

Vtrum liceat alicui furari propter necessitatem? 374

AD septimum sic proceditur. Videtur, quòd non liceat alicui furari propter necessitatem. Non enim imponitur penitentia nisi peccanti. Sed extra, de furtis † dicitur. Si quis per necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, peniteat per hebdomadas tres. Ergo non licet furari propter necessitatem.

¶ 2 Præterea, Philosoph. † dicit in 2. Ethic. quòd quædam confestim nominata, conuoluta sunt cum malicia, inter quæ ponit furtum. Sed illud quod est secundum se malum, non potest propter aliquem bonum finem, bonum fieri. Ergo non potest aliquis licitè furari, vt necessitati suæ subueniat.

¶ 3 Præterea, Homo debet diligere proximum, sicut seipsum. Sed non licet furari ad hoc, quòd aliquis per eleemosynam proximo subueniat: vt † Augustinus dicit in libro contra mendacium. Ergo etiam non licet furari ad subueniendum propria necessitati.

SED contra est, quòd in necessitate sunt omnia communia: & ita non videtur esse peccatum, si aliquis rem alterius accipiat propter necessitatem sibi factam communem.

RE-

Inf. 9. 110
a. 3. ad 4
Et 4. d. 15
q. 2. ar. 1.
q. 4 ad 2.
Et a. 4. 9.
2. ad 2. c. 8
a. 5. q. 1.
cor.
† c. si quis
de furtis.
† ca. 6. ad
fi. 10 5.
† ca. 7. in
me. 30. 4.

RESPONDEO dicendum, quod ea quæ sunt furis humani, non possunt derogare iuri naturali, vel iuri diuino. Secundum autem naturalem ordinem ex diuina prouidentia institutum, res inferiores sunt ordinatæ ad hoc, quod ex his subueniatur hominum necessitati: & ideo per rerum diuisionem, & appropriationem ex iure humano procedentem non impeditur, quin hominis necessitati sit subueniendum ex huiusmodi rebus. Et ideo res quas aliqui superabundanter habent, ex naturali iure debentur pauperum sustentationi. Vnde * Ambr. dicit, & habetur in Decretis distiuct. 47. Esurientium panis est, quem tu detines: nudorum indumentum est, quod tu recludis: miserorum redemptio, & absolutio est pecunia, quam tu in terram defodis. Sed quia multi sunt necessitatem patientes, & non potest ex eadem re omnibus subueniri: committitur arbitrio vniuscuiusque dispensatio propriarum rerum, vt ex eis subueniat necessitatem patientibus. Si tamen adeo sit euidens, & vrgens necessitas, vt manifestum sit instanti necessitati de rebus occurrentibus esse subueniendum (puta cum imminet personæ periculum, & aliter subueniri non potest): tunc licite potest aliquis ex rebus alienis suæ necessitati subuenire, siue manifestè, siue occultè sublati. nec hoc proprie habet rationem furti, vel rapinæ.

Ad primum ergo dicendum, quod Decretalis illa loquitur in casu, in quo non est vrgens necessitas.

Ad secundum dicendum, quod vt re aliena occultè accepta in casu necessitatis extremæ, non habet rationem furti, proprie loquendo quia per talem necessitatem efficitur suum id quod aliquis accipit ad sustentandam propriam vitam.

Ad tertium dicendum, quod in casu similis necessitatis etiam potest aliquis occultè rem alienam accipere, vt subueniat proximo sic indigenti.

* Ser. 81.
nō procul
a fi 10. 3.
Et hūtur
dist. 47. c.
Sicut ij.

Utrum rapina possit fieri sine peccato?

375

AD octauum sic proceditur. Videtur, quod rapina possit fieri sine peccato. Præda enim per violentiam accipitur: quod videtur ad rationem rapinæ pertinere, secundum prædicta. Sed prædam accipere ab hostibus licitum est. Dicit enim ¶ Amb. in lib. de Patriarchis, Cùm præda fuerit in potestate victoris, decet militarem disciplinam, ut regi ferentur omnia, scilicet ad distribuendum. Ergo rapina in aliquo casu est licita.

* a. 4. hii
ius q.
¶ l. 1. de
Abrahâ,
c. 3. a me-
dio, t. 4.

¶ 2 Præterea, Licitum est auferre ab aliquo id quod non est eius. Sed res quas infideles habent, nõ sunt eorum. Dicit enim August. in epistola ad Vincentium Donatistam, Res falsò appellatis vestras, quas nec iustè possidetis, & secundum leges terrenorum regum amittere iussi estis. Ergo videtur quod ab infidelibus aliquis licitè rapere possit.

Epist. 48.
in 2. pag.
ante finē
epist. 10, 2.

¶ 3 Præterea, Terrarum principes multa à suis subditis violenter extorquent: quod videtur ad rationem rapinæ pertinere. Graue autem videtur dicere, quod in hoc peccent: quia sic ferè omnes principes damnarentur. Ergo rapina in aliquo casu est licita.

SED contra est, quod de quolibet licitè accepto potest fieri Deo sacrificium, vel oblatio. Non autem potest fieri de rapina, secundum illud Isai. 61. Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocaustum. Ergo per rapinam aliquid accipere non est licitum.

RESPONDEO dicendum, quod rapina quandam violentiam & coercionem importat, per quam contra iustitiam alicui auferitur quod suum est. In societate autem hominũ nullus habet coercionem, nisi per publicam potestatem. Et ideo quicunque per violentiam aliquid alteri auferat, si sit priuata persona, nõ utens publica potestate, illicitè agit, & rapinã committit: sicut patet in latronibus. Principibus verò potestas publica committitur ad hoc, quod sint iustitiæ custodes. Et ideo

Sec. Sec. Vol. ij.

K

nom

non licet eis violentia & coactione vi nisi secundum iustitiam tenorem: & hoc vel contra hostes, pugnando; vel contra ciues malefactores, puniendo. Et quod per talem violentiam auferitur, non habet rationem rapinae, cum non sit contra iustitiam. Si vero contra iustitiam aliqui per publicam potestatem violenter abstulerint res aliorum, illicitè agunt, & rapinam committunt, & ad restitutionem tenentur.

Ad primum ergo dicendum, quod circa prædam distinguendum est. Quia si illi qui depraedantur hostes, habeant bellum iustum, ea quæ per violentiam in bello acquirunt, eorum efficiuntur: & hoc non habet rationem rapinae: unde nec ad restitutionem tenentur. Quamuis possint in acceptione prædæ iustum bellum habentes peccare per cupiditatem ex praua intentione: si scilicet non propter iustitiam, sed propter prædam principaliter pugnent. Dicit enim *

*serm. 19.
cir. prin.
1. 10. et ha
betur 13.
q. 1. c. Mi
litare.*

Aug. in lib. de verbis Domini, quod propter prædam militare, peccatum est. Si verò illi qui prædam accipiunt, habeant bellum iniustum, rapinam committunt, & ad restitutionem tenentur.

Ad secundum dicendum, quod in tantum aliqui infideles res suas iniuste possident, in quantum eas secundum leges terrenorum principum amittere iussi sunt: & ideo ab eis possunt per violentiam subtrahi, non priuata auctoritate, sed publica.

Ad tertium dicendum, quod si principes à subditis exigant quod eis secundum iustitiam debetur, propter bonum commune conseruandum, etiam si violentia adhibeatur, non est rapina. Si verò aliquid principes indebitè extorqueant per violentiam, rapina est, sicut & latrocinium. Unde dicit * August. in 4. de ciuitate Dei, Remota iustitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia? quia & latrocinia quid sunt, nisi pauca regna? Et Ezech. 22 dicitur, Principes eius in medio eius, quasi lupi rapientes prædam. Unde & ad restitutionem tenentur, sicut & latrones. Et tanto grauius peccant, quam latrones, quanto periculisiosius

*li. 4. c. 4.
in princ.
20. 5.*

Iosius & communius contra publicam iustitiam agunt, cuius custodes sunt positi.

ARTIC. IX.

Virum furtum sit grauius peccatum, quam rapina? 376

AD nonum sic proceditur. Videtur, quod furtum sit grauius peccatum, quam rapina. Furtum enim super acceptionem rei alienæ habet adiunctam fraudem & dolum, quod non est in rapina. Sed fraus & dolus de se habent rationem peccati, vt supra * habitum est. Ergo furtum videtur esse grauius peccatum, quam rapina.

inf. q. 73. a. 3 ad 2 Et q. 116 a. 2 ad 1 Et q. 114 a. 2 ad 4 q. 55. a. 4 c. 5. li 4. c. 9. to. 5.

¶ 2 Præterea, Verecūdia est timor de turpi actu, vt dicitur in 4. Ethic. Sed magis verecundantur homines de furto, quam de rapina. Ergo furtum est turpius, quam rapina.

¶ 3 Præterea, Quanto aliquod peccatum pluribus nocet, tanto grauius esse videtur. Sed per furtum potest nocementum inferri & magnis & paruis per rapinam autem solum impotentibus, quibus potest violentia inferri. Ergo grauius videtur esse peccatum furti quam rapinæ.

SED contra est, quod secundum leges grauius punitur rapina, quam furtum.

RESPONDEO dicendum, quod rapina & furtum habent rationem peccati, sicut supra * dictum est, propter inuoluntarium, quod est ex parte eius cui aliquid aufertur: ita tamen quod in furto est inuoluntarium per ignorantiam, in rapina autem est inuoluntarium per violentiam. Magis est autem aliquid inuoluntarium per violentiam, quam per ignorantiam: quia violentia directius opponitur voluntati, quam ignorantia. Et ideo rapina est grauius peccatum, quam furtum. Est & alia ratio, quia per rapinam non solum infertur alicui damnum in rebus, sed etiam vergit in quandam personæ ignominiam siue iniuriam. Et hoc præponderat fraudi vel dolo, quæ pertinent ad furtum. Vnde patet responsio. Ad primum.

Ad secundum dicendum, quòd homines sensibili-
bus inhærentes, magis gloriantur de virtute exteriori,
quæ manifestatur in rapina, quàm de virtute interiori,
quæ tollitur per peccatum. Et ideo minus verecundantur
de rapina, quàm de furto.

Ad tertium dicendum, quòd licet pluribus possit noceri per fur-
tum, quàm per rapinam: tamen grauiora nocementa
possunt inferri per rapinam, quàm per fur-
tum. Vnde etiam ex hoc rapina est detestabilior.

QVÆST. LXVII.

De oppositis vitijs commutatiue iustitiæ: et primò de iniustitia iudicis, in quatuor articulos diuisa.

DEinde considerandum est de vitijs oppositis commutatiue iustitiæ, quæ consistit in verbis, quibus læditur proximus. Et primò de his quæ pertinent ad iudicium: secundò, de nocementis verborum quæ fiunt extra iudicium.

¶ Circa primum quinque consideranda occurrunt. Primò, quidem, de iniustitia iudicis in iudicando. Secundo, de iniustitia accusatoris in accusando. Tertio, de iniustitia ex parte rei in sua defensione. Quarto, de iniustitia testis in testificando. Quinto, de iniustitia aduocati in patrocinando.

¶ Circa primum quærentur quatuor.

- ¶ Primo, vtrum aliquis possit iuste iudicare eum qui non est sibi subditus?
- ¶ Secundo, vtrum liceat iudici iudicare contra veritatem quam nouit, propter ea quæ sibi proponuntur?
- ¶ Tertio, vtrum iudex possit aliquem iuste condemnare non accusatum?
- ¶ Quarto, vtrum licitè possit pœnam relaxare?